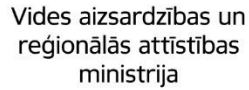

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides aizsardzības politikas prioritātes Latvijā

Kurzemes plānošanas reģions, **26.08.2020.**

Rudīte Vesere,
M.Sc.Env., M.Sc.Soc., Mag. Chem,
VARAM Vides aizsardzības departamenta direktore

Darba kartība

- Aktualitātes vides aizsardzības jomā un jaunie izaicinājumi
 - Pāreja uz aprites ekonomiku
 - Eiropas Zaļais kurss
-

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ilgspējīgā attīstība aptver sevī ekonomisko izaugsmi, sociālo progresu un cieņu pret apkārtējo vidi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides funkcijas, kas ir svarīgas no ekonomiskā viedokļa:

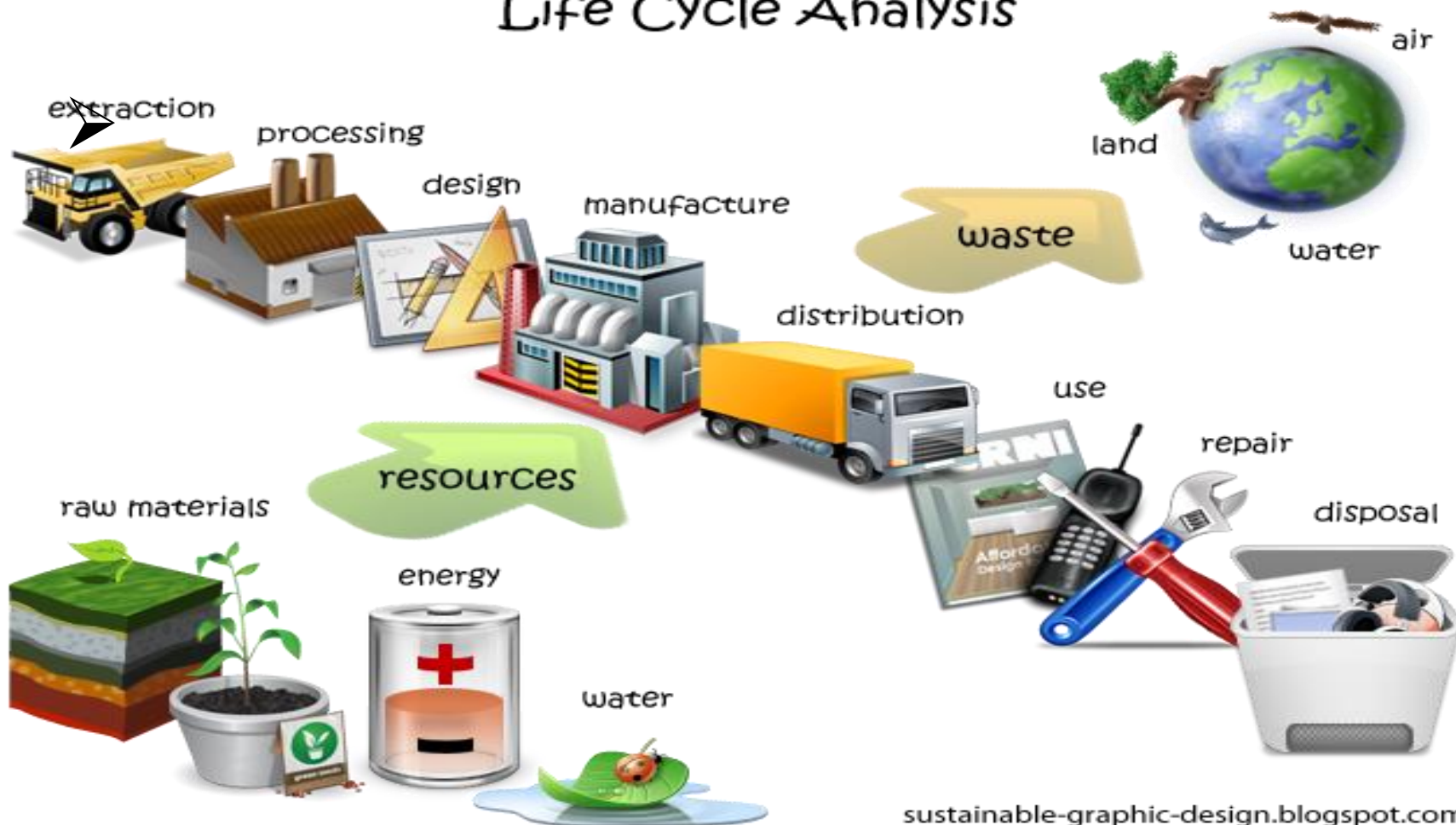
- Vide kā resursu avots
- Vide kā atkritumu
izvietošanas telpa
- Vide kā cilvēka
eksistences
nodrošinātāja

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Produktu aprites (dzīves) ciklā

Life Cycle Analysis

sustainable-graphic-design.blogspot.com

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides aizsardzības jomas

- Aprites ekonomika
- Atkritumu apsaimniekošana
- Dabas resursu nodoklis
- Gaisa aizsardzība, troksnis, smakas
- Ietekmes uz vidi novērtējums
- Ķīmiskās vielas
- Piesārņojums
- Radiācijas drošība
- Ūdens resursi
- Vides monitorings
- Zemes dzīles

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

ES 7. Vides rīcības programma

- Aizsargāt, saglabāt un uzlabot Savienības dabas kapitālu
- **Pārvērst ES par resursu efektīvu, zaļu un konkurētspējīgu mazoglekļa ekonomiku**
- Pasargāt Savienības iedzīvotājus no ar vidi saistītajiem riskiem veselībai un labklājībai

Četri ieviešanas pamatprincipi

- Labāka **normatīvo aktu** ieviešana
- Labāka **informācija**, uzlabojot zinātnisko pamatu
- Vairāk un gudrākas **investīcijas** atkritumu apsaimniekošanā un klimata politikā
- Pilnīga vides politikas **integrēšana** citās jomās

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Politikas veidošanas un ieviešanas principi – prioritāro problēmu noteikšanā, to risinājumu meklēšanai un līdzekļu veidošanai

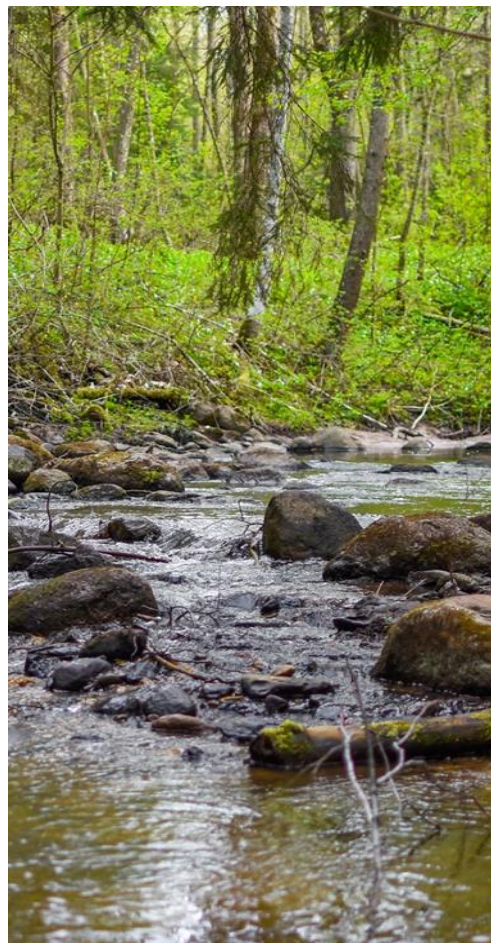
- Vides un tautsaimniecības **līdzsvara saglabāšana**
- Piesārņojuma **novēršana** jau tā rašanās avotā
- Individuālās **atbildības** princips
- Vides aizsardzības pasākumiem jābūt vēsturiskā pieredzē sakņotiem, nacionāli **pieņemamiem** un lokāli **ieviešamiem**
- **Atklātības** princips

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Politikas principi problēmu risinājumu formulēšanai un politikas līdzekļu izvēlei

- Kompleksa pieeja problēmu risināšanai
- Pakārtotības princips
- Piesārņotājs maksā
- Piesardzības princips
- No šūpuļa līdz šūpulim
- Labākās pieejamās tehnoloģijas un vispiemērotāko risinājumu princips
- Aizvietošanas princips
- Ražotāju paplašinātā atbildība

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020. (VPP)

Galvenais vides politikas plānošanas dokuments.

MK apstiprināja 2014.gada 26.martā ar MK rīkojumu Nr. 130.

Virsmērķis: nodrošināt iedzīvotājiem iespēju **dzīvot tīrā un sakārtotā vidē,**

- īstenojot uz ilgtspējīgu attīstību veiktas darbības,
- saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību,
- nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu
- un sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

Ietver gan situācijas raksturojumu, gan prioritāro problēmu, gan sasniedzamo **mērķu un turpmāko rīcību** uzskaitījumu.

Dokuments pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4711>

Uzsākts darbs pie VPP izstrādes nākamajam periodam – 2021. -2027.gadam.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

VPP 2021. -2027.gadam (1)

-
- Septembra un oktobra mēnešos apspriedes ar mērķgrupām un sadarbības partneriem
 - Decembra vidū paredzēts pabeigt darbu pie VPP2027

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

VPP 2021. -2027.gadam (2)

Struktūra

- Vides politikas vispārīgie **principi un pamatsistēma**
- *Valsts vides **monitoringa programma** (2020-2026.g)*
- **Klimata pārmaiņas**
- Resursu efektīva izmantošana un **aprites ekonomika**
- **Gaisa kvalitāte** un vides troksnis
- **Bioloģiskā daudzveidība**
- **Ūdens** aizsardzība un apsaimniekošana
- **Ilgspējīgs ražošana**
- **Radiācijas drošība**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ūdeņi, plūdi, ūdenssaimniecība

Latvijas politikas plānošanas dokumenti

Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas **upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni** 2016.-2021.gadam un

Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas **upju baseinu apgabalu plūdu riska pārvaldības plāni 2016.-2021.gadam:**

Plūdu riska sākotnējais novērtējums (2018.):

<http://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>

Pasākumu **programma laba jūras vides stāvokļa sasniegšanai**: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/5625>

Jūras vides stāvokļa novērtējums (2018.):

<http://lhei.lv/lv/j%C5%ABras-strat%C4%93%C4%A3ijas-pamatdirekt%C4%ABva/20-saturs/573-j%C5%ABras-vides-nov%C4%93rt%C4%93jums>

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumi, resursefektivitāte Latvijas politikas plānošanas dokumenti

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2013.-2020.gadam,
<http://polsis.mk.gov.lv/documents/4276>

➤Ietver stratēģiju apglabājamo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu samazināšanai un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu, iepakojuma apsaimniekošanas nodaļu.

**Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-
2028.gadam**

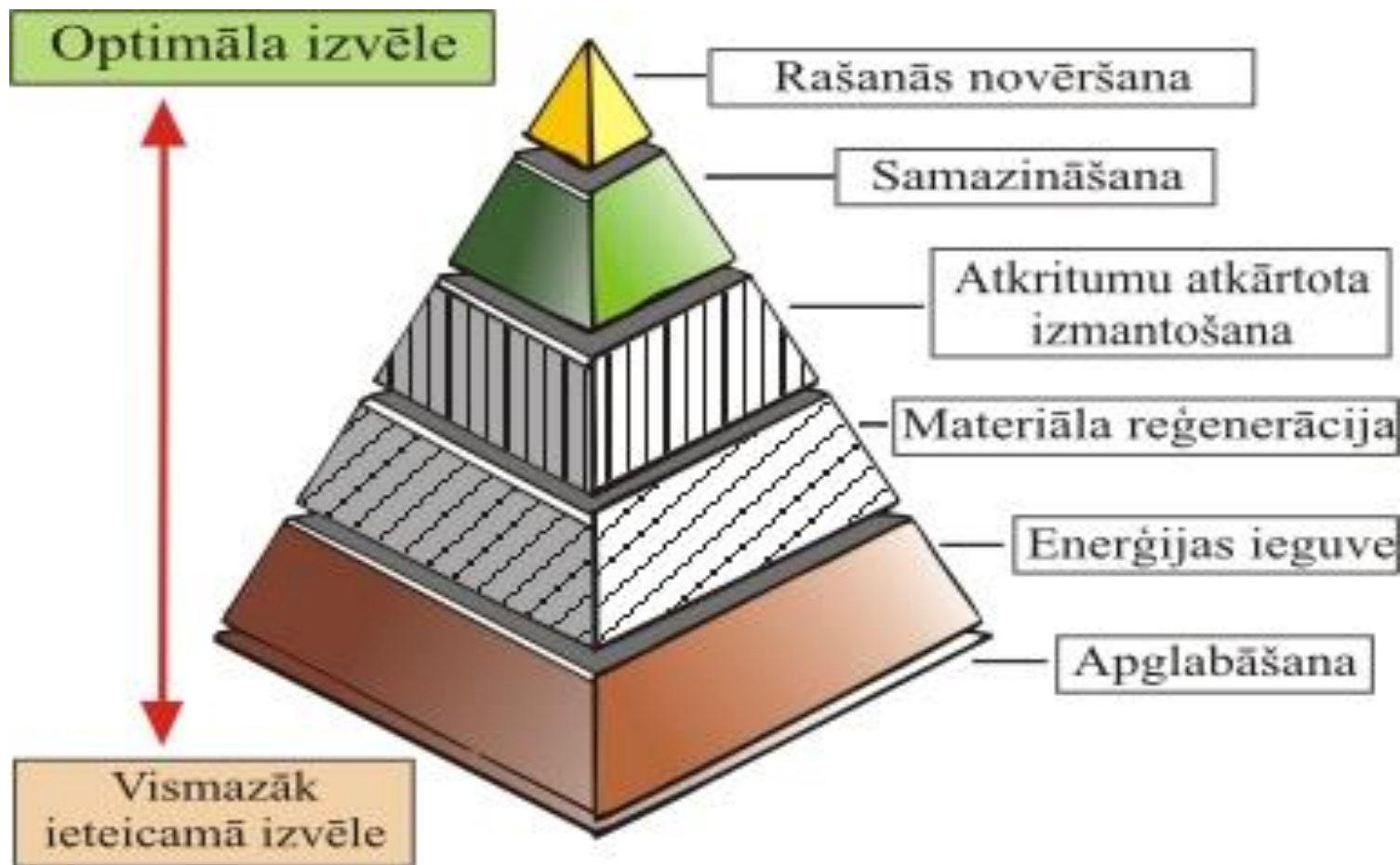
http://www.varam.gov.lv/lat/lidzd/attistibas_planosanas_dokumenti_projekti/

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumi, resursefektivitāte

Latvijas politikas prioritātes

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Atkritumi un resursefektivitāte Aprites ekonomika, zaļā ekonomika

- Jaunu biznesa vai patēriņa modeļu vai pieeju ieviešana, lai **sekmētu resursefektivitāti** prioritārajās rūpniecības nozarēs.
- **Aprites ekonomikas koncepcijas** īstenošana, nodrošinot augstas kvalitātes otrreizējo resursu, metāllūžņu un/vai atkritumu izmantošanu.
- **Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027. gadam (LV)**

[http://www.varam.gov.lv/lat/lidzd/at
tistibas_planosanas_dokumentu
projekti/](http://www.varam.gov.lv/lat/lidzd/at_tistibas_planosanas_dokumentu_projekti/)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Gaisa kvalitāte

Latvijas politikas plānošanas dokumenti

Gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas rīcības plāns 2020. - 2030. gadam

Rīcības plāns izstrādāts, lai samazinātu gaisa piesārņojuma radīto negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, kā arī panākt gaisa kvalitātes uzlabošanos Latvijā, t.i., samazināt slāpekļa un sēra oksīdu, daļiņu $PM_{2,5}$, kā arī nemetāna gaistošo organisko savienojumu un amonjaka emisijas.

<https://likumi.lv/ta/id/314078-par-gaisa-piesarnojuma-samazinasanas-ricibas-planu-2020-2030-gadam>

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Rūpniecisko emisiju direktīva

- **Piesārņojuma novēršanas un samazināšanas** paņēmieni, ko Rūpniecisko emisiju direktīvā apzīmē kā labākos pieejamos tehniskos paņēmienus.
- **Integrētas pilsētvides politikas** un regulatīvu pieeju īstenošana ilgtspējīgai plānošanai un projektēšanai un/vai novatorisku tehnisko risinājumu atbalstīšanai, lai uzlabotu:
 - pilsētas sabiedrisko transportu un mobilitāti,
 - energoefektivitāti vai resursefektivitāti vai bezemisiju/mazemisijas atjaunojamu energoresursu vai materiālu izmantošanu,
 - vietējo pārtikas ražošanu,
 - pilsētu ekosistēmu stāvokli un to nodrošinātos ekosistēmu pakalpojumus.

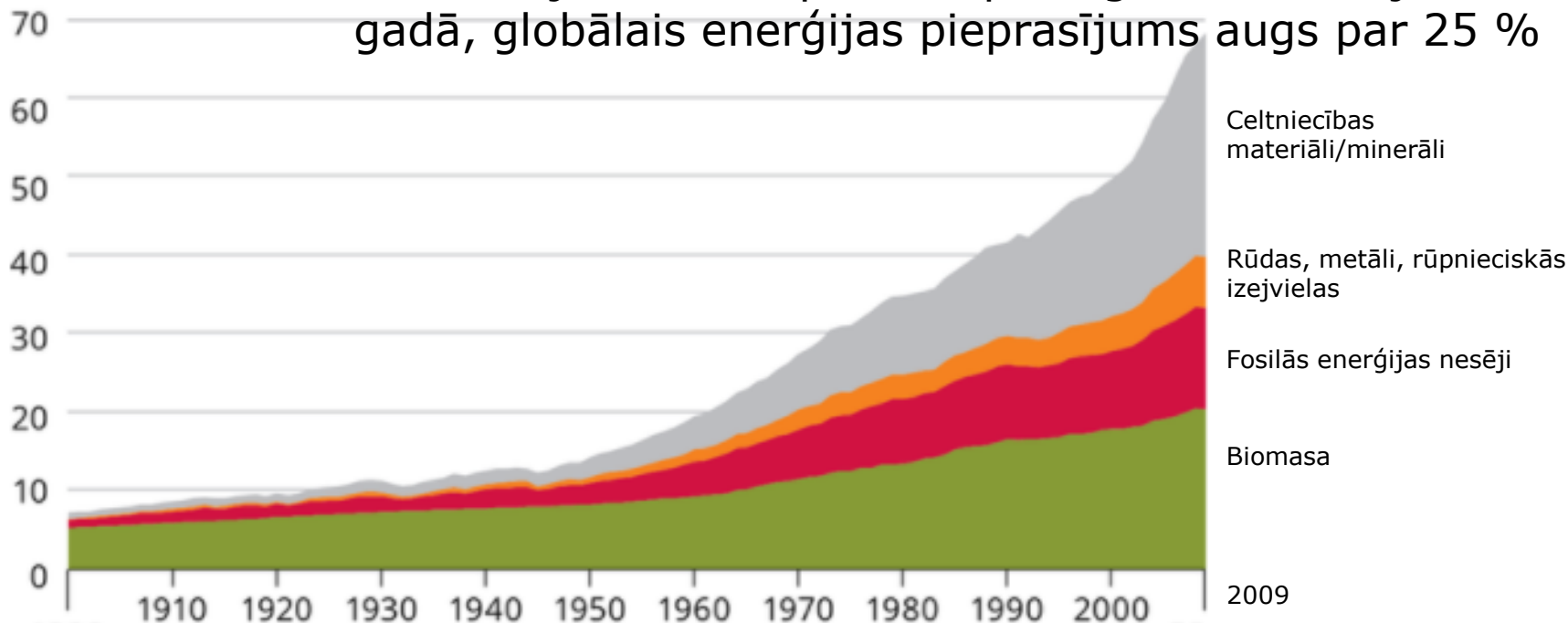

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Globālais materiālu un enerģijas patēriņš turpina augt

- ✓ pēdējos 40 gados materiālo resursu ieguve pasaulē ir trīskāršojusies
- ✓ globālā minerālu, fosilo materiālu un biomasas ieguve, kas 2013.gadā - 84 mljrd. t (Gt) līdz 2030.gadam sasniegs 100 Gt, bet līdz 2050.gadam – dubultosies
- ✓ iedzīvotāju skaitam pasaulē pieaugot līdz 9 miljrd. 2040. gadā, globālais enerģijas pieprasījums augs par 25 %

Gt

Grafika datu avots: [Krausmann et al., 2009 \(data updated in 2011\)](#)

Resursu neilgtspējīga patēriņa ietekmes un sekas

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ilgspējīgas attīstības mērķi

Pasaules valstis ANO ietvaros ir vienojušās par 17 mērķiem 2050. gadam.

9.Mērķis – Veidot noturīgu infrastruktūru, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju un sekmēt inovācijas

11.Mērķis – Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas

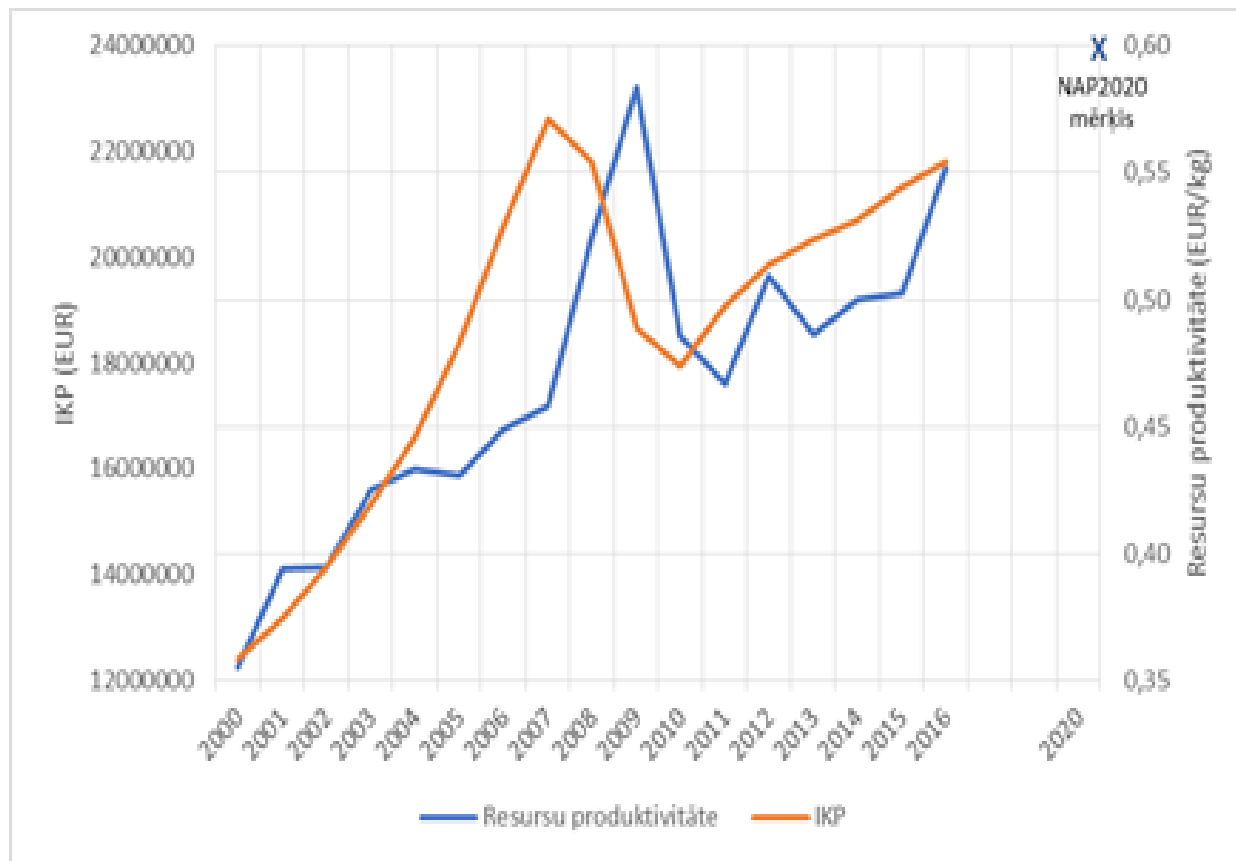
12.Mērķis - veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Mērķis: resursu izmantošanas atsaiste no ekonomiskās izaugsmes Latvijā

- Rādītāji, kas raksturo materiālu patēriņu uz vienu iedzīvotāju Latvijā 2015.gadā bija 22 t/iedz., ES – 13 t/iedz.
- Materiālo resursu izmantošana tautsaimniecībā nav efektīva. Resursu produktivitātes rādītāji Latvijā 2015. gadā 0,5 EUR/kg, kamēr ES vidējais – 2 EUR/kg.
- Latvijas tautsaimniecībā nav stabilas atsaistes starp IKP pieaugumu un resursu patēriņu

(Avots: CSP, 2017)

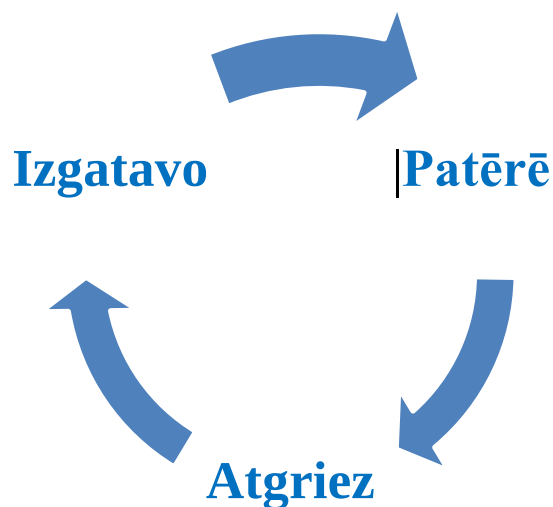

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Lineārās ekonomikas modelis

Aprites ekonomikas modelis

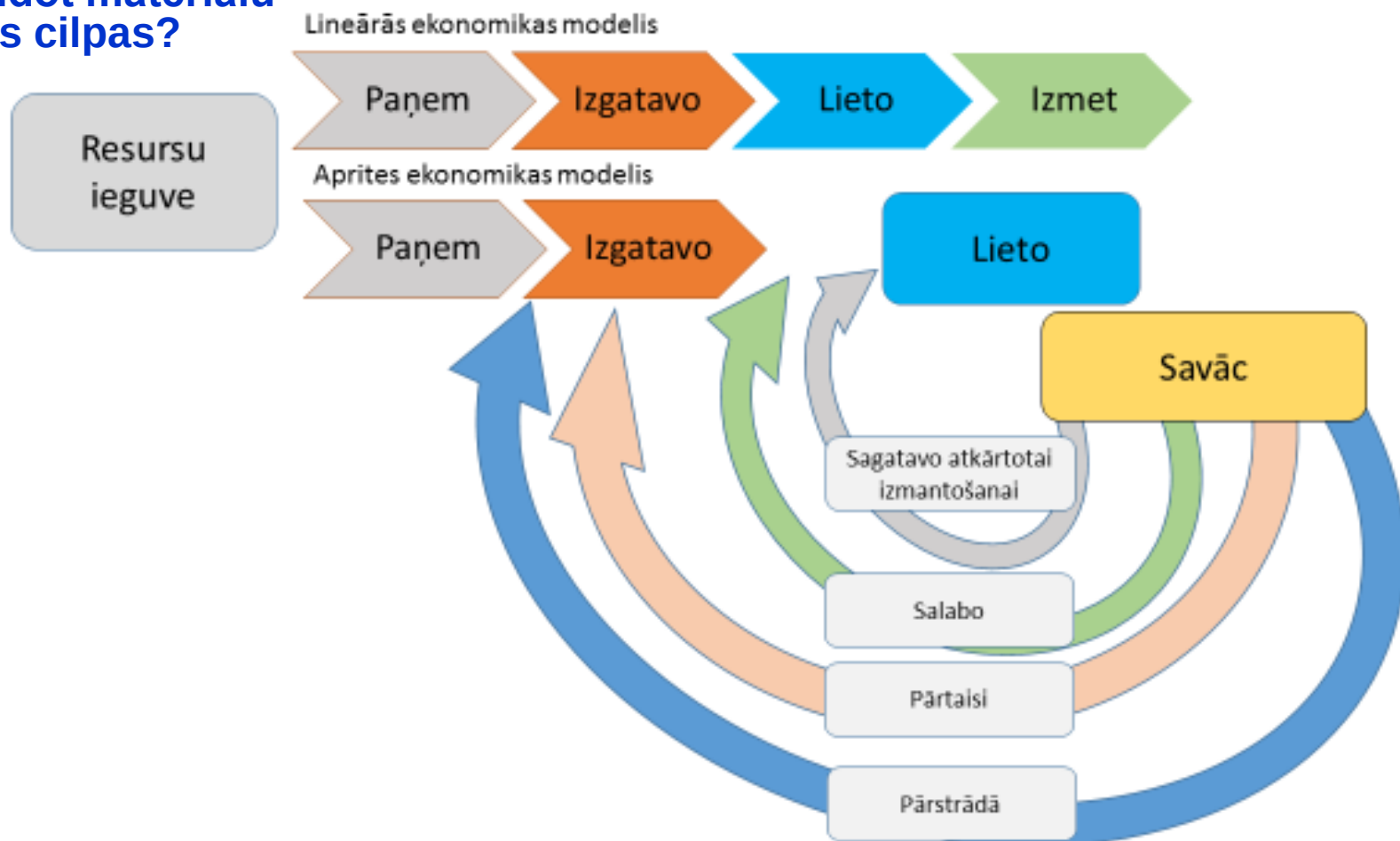

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aprites ekonomikas būtība ir maksimāli lietderīgi (efektīvi) izmantot resursus ražošanā un sadzīvē, panākot, ka produkti, materiāli un dabas resursi saglabājas ekonomiskajā aprītē pēc iespējas ilgāk, tādējādi samazinot radīto atkritumu apjomu

Kā veidot materiālu aprites cilpas?

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Izaicinājumi un iespējas

- ❑ Sadzīves atkritumu pārstrādes mērķis 2035.gadā 65 % un apglabāt 2035.gadā varēs 10 % no radītajiem atkritumiem.
- ❑ Atkritumi ir vērtīgs izejmateriāls, kas jāatgriež apritē
- ❑ Kādi instrumenti un pieejas to veicina:
 - Zaļais publiskais iepirkums
 - Industriālā simbioze
 - Eko-dizains un ekomarķējums
 - Atkārtota izmantošana, labošana
 - Motivējoša nodokļu politika
- ❑ Sabiedrības domāšanas paradigmas **maiņa**

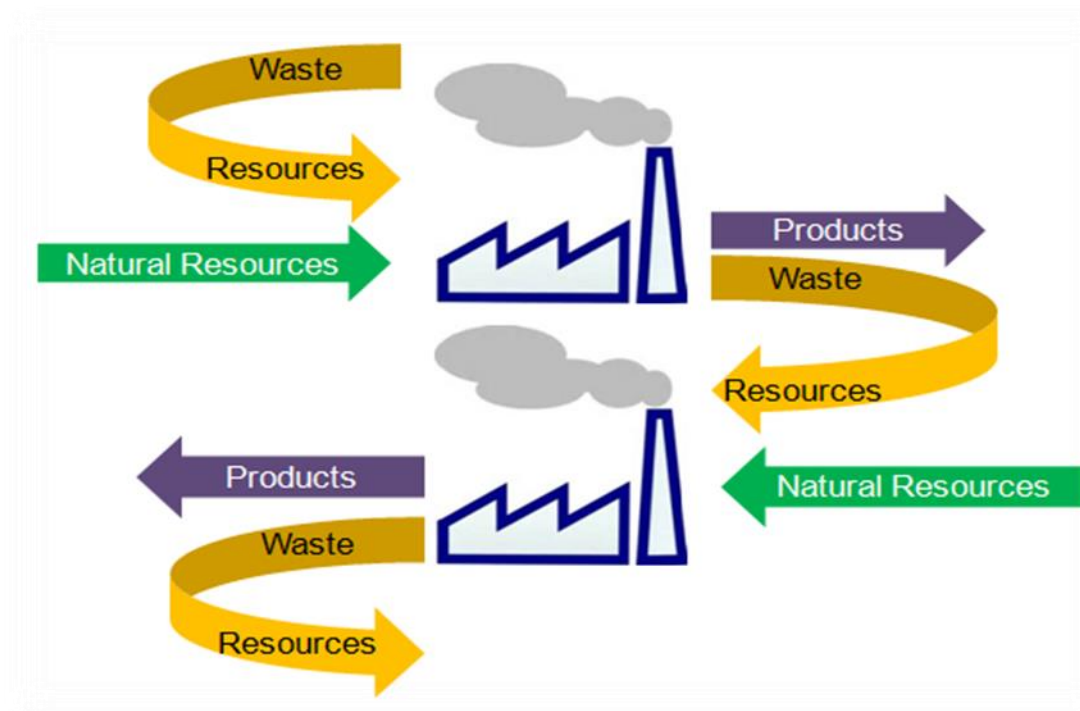

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Industriālā simbioze

Industriālā simbioze – ir divu vai vairāku ražošanas uzņēmumu/rūpnīcu sadarbība, kuras rezultātā viena uzņēmuma atkritumi un/vai blakusprodukti kļūst par otra uzņēmuma izejmateriāliem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Industriālā simbioze kā problēmas risinājums?

- Industriālo simbiozi var definēt kā materiālu vai atkritumu **plūsmu apmaiņu** starp uzņēmumiem, kad viena uzņēmuma atkritumi kļūst par cita uzņēmuma izejvielām.
- Var tikt tirgoti dažādi produkti, piemēram, tvaiks, pelni, gāze, siltums, dūņas un citi, kurus fiziski var transportēt no viena uzņēmuma citam.
- **Viena no iespējām, kā cīnīties pret sociālo NIMBY sindromu**

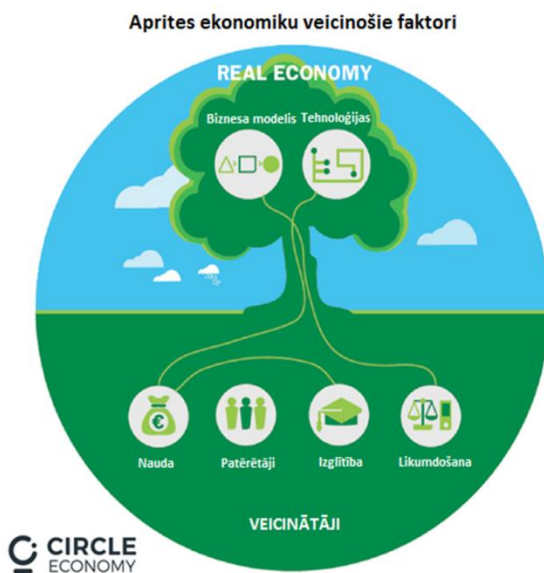

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ieguvumi

- Vides stāvokļa uzlabošana
- Resursu efektivitātes paaugstināšana
- Vietējo darba vietu radīšana

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ilgtspējīgas izaugsmes finansēšana

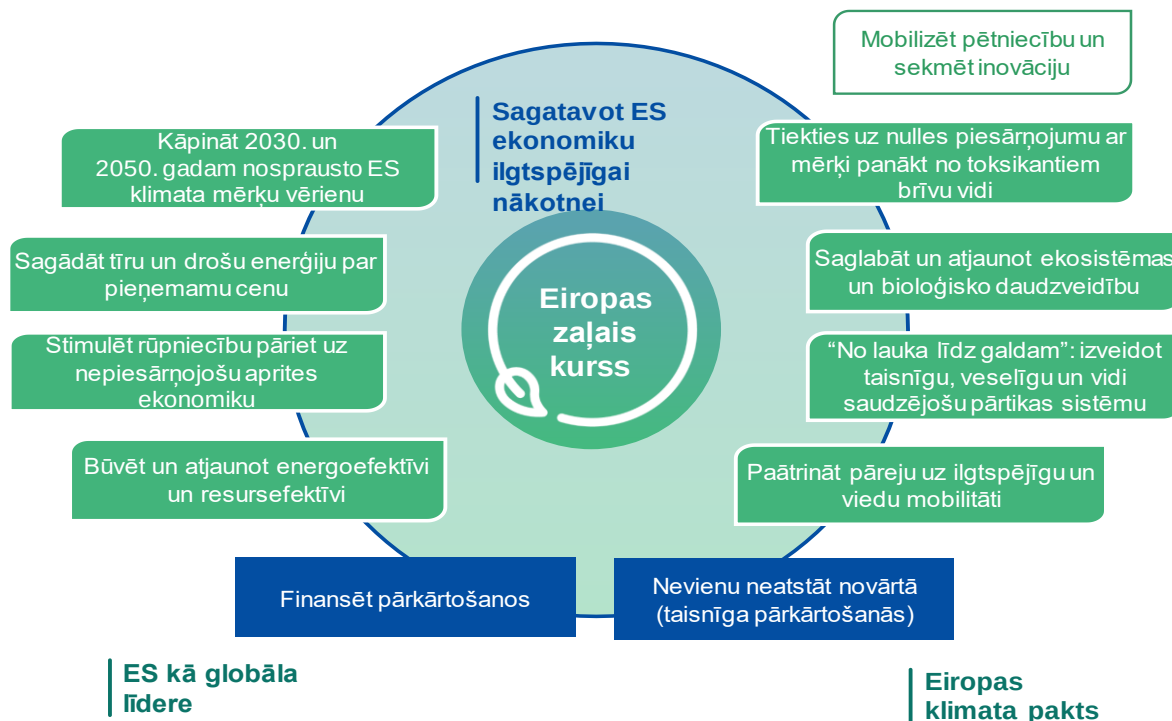
*Kritēriji ekoloģiski ilgtspējīgām saimnieciskajām darbībām:
**Būtisks devums aprites ekonomikai, atkritumu rašanās
novēršanai un pārstrādei***

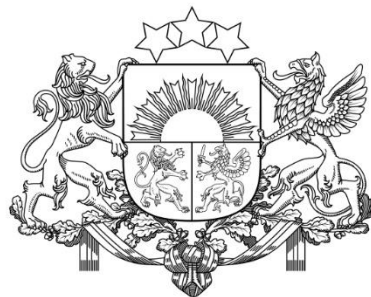

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Galvenie virzītājspēki 2020. gadā

- Vērsts uz ES ekonomikas pārveidi
- ES ekonomikas **zaļināšana** un ievirzīšana **ilgtspējīgākā** gultnē :
 - resursefektīva un konkurētspējīga ekonomika
 - aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labklājību no vides apdraudējumiem un ietekmes
 - taisnīga un iekļaujoša pāreja

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies!

